

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФАРМАЦІЇ

«СОЦІАЛЬНА ФАРМАЦІЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

МАТЕРІАЛИ
XI міжнародної
науково-практичної
конференції

30 КВІТНЯ 2026 РОКУ
М. ХАРКІВ

УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Посилкіна О.В., Дзюбенко Л. М.

Національний фармацевтичний університет, м.Харків, Україна
posilkina@gmail.com

Фінансова стійкість закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) є важливим фактором, що визначає успішне функціонування сфери охорони здоров'я (ОЗ), забезпечення виконання державних гарантій надання громадянам якісної медичної допомоги. Актуальність проблеми управління фінансовою стійкістю медичного закладу в сучасних умовах зумовлена переходом галузі на нові умови господарювання, в яких ЗОЗ має функціонувати як повноцінне підприємство, відповідальне за власне виживання.

Мета роботи полягає в удосконаленні науково-методичних засад проведення діагностики фінансової стійкості медичного закладу для забезпечення його стабільної діяльності в кризових умовах.

Під час досліджень використовувалися такі методи: системний підхід, контент-аналіз, експертне опитування, методи фінансового аналізу: розрахунок локальних і інтегрального аналітичних коефіцієнтів.

Діагностика є ключовим інструментом управління фінансовою стійкістю ЗОЗ. Важливість її впровадження в ЗОЗ обумовлена низкою причин:

1. Необхідністю запобігання банкрутству та касовим розривам.
2. Важливістю оцінки ефективності медичних пакетів. Діагностика дозволяє розрахувати реальну собівартість послуги та порівняти її з тарифом НСЗУ, що є базою для рішення про розвиток або закриття певних відділень.
3. Потребою мінімізації втрат від некоректного кодування наданих медичних послуг, оскільки, якщо лікарі помиляються в кодуванні, заклад втрачає від 10% до 20% потенційного доходу.
4. Важливістю обґрунтування підтримки з боку громади (власника) і отримання додаткових субвенцій.
5. Необхідністю підготовки ЗОЗ до «шокових» змін тарифікації, оскільки НСЗУ щороку змінює вимоги. Діагностика дозволяє змодельовати сценарії, що забезпечують адаптивність закладу до зовнішніх викликів.

Сучасний підхід до діагностики фінансової стійкості медичного закладу полягає в тому, що вона має бути спрямована не на контроль минулого, а на проектування його майбутнього фінансового стану.

Вивчення джерел відкритої інформації дозволило виділити показники, які зарубіжні науковці рекомендують для діагностування рівня фінансової стійкості медичного закладу. Але, зважаючи на специфіку статистичної і фінансової звітності ЗОЗ в Україні і неможливість отримання необхідної інформації для розрахунку деяких із запропонованих зарубіжними фахівцями показників, нами була розроблена адаптована до діяльності вітчизняних медичних закладів система ключових індикаторів для оцінювання рівня фінансової стійкості (табл.1).

Таблиця 1

**Побудована система ключових показників
 для діагностування рівня фінансової стійкості вітчизняних ЗОЗ**

Назва показника	Сутність показника	Формула для розрахунку	Критичне (порогове) значення
Запас готівки (Days Cash on Hand) (K_1)	Показує, скільки днів лікарня протримається без нових надходжень від НСЗУ	Грошові кошти / ((Усі витрати за рік - Амортизація) / 365)	Менше 15 днів - зона ризику; 30–60 днів - нормальна фінансова стійкість
Коефіцієнт автономії (K_2)	Характеризує частку власних коштів у активах	Власний капітал / Баланс	Значення менше 0,5 є критичним
Частка фонду оплати праці (ФОП) у доходах (K_3)	Відповідає на питання, чи не «з'їдає» зарплата кошти на ліки та розвиток	Грошові кошти / ((Усі витрати за рік - Амортизація) / 365)	При частці понад 80% — заклад працює «на виснаження», коштів на медикаменти та ремонт не залишиться
Коефіцієнт покриття (K_4)	Показує, чи вистачить активів, щоб покрити всі борги ЗОЗ перед постачальниками прямо зараз	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	менше 1,0 — заклад фактично неплатоспроможний; 1,5–2,0 — належний рівень фінансової стійкості
Рентабельність пакетів послуг (Net Margin) (K_5)	Показує, чи приносить основна діяльність прибуток, чи заклад працює в збиток	Доходи - Витрати / Доходи * 100%	Від'ємне значення показника свідчить, що заклад втрачає власний капітал
Коефіцієнт зносу основних засобів (K_6)	Характеризує, наскільки застаріле обладнання ЗОЗ та зношені будівлі	Накопичений знос / Первісна вартість основних засобів	За умов рівня показника вище 50% - заклад потребує термінових капітальних інвестицій, інакше виникає загроза неможливості надання якісних медичних послуг
Залежність від одного (державного) джерела фінансування (K_7)	Характеризує частку надходжень від НСЗУ у доходах лікарні	Надходження від НСЗУ / Усього доходів	Показник, вище понад 90% свідчить про надвисоку вразливість ЗОЗ. За таких умов необхідно терміново розвивати платні послуги або залучати кошти громад (власника).

Джерело: власна розробка

Запропонована модель оцінювання фінансової стійкості ЗОЗ (S) базується на використанні наведених вище ключових показників, які мають різну вагу (значущість), що визначена на підставі проведеного контент аналізу і експертного опитування:

$$S = 0,2K_1 * 0,1 K_2 * 0,25 K_3 * 0,15K_4 * 0,05 K_5 * 0,15 K_6 * 0,1 K_7.$$

Для якісної оцінки рівня фінансової стійкості ЗОЗ доцільно використовувати наступну шкалу: S більше 0,8 – висока фінансова стійкість, мінімальні ризики втрати платоспроможності; S від 0,8 до 0,5 - задовільна фінансова стійкість, заклад має відносно стабільний фінансовий стан, але потрібний жорсткий контроль за витратами; S менше 0,5 - низька фінансова стійкість, існує високий ризик заборгованості по зарплаті.

Впровадження удосконаленої методики діагностики фінансової стійкості сприяє переходу ЗОЗ до моделі адаптивного підприємства. Це забезпечує ефективне управління ризиками, фінансову незалежність закладу та безперебійне надання якісних медичних послуг навіть у кризових ситуаціях.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на впровадження предиктивної аналітики у фінансовий менеджмент ЗОЗ.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ В ПРИВАТНОМУ МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ

Посилкіна О. В.¹, Млавець С.Ф.²

¹Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

²Приватна клініка «INVENTA», м. Черкаси, Україна

o.posilkina@gmail.com

Для приватних закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) ціна та якість медичних послуг є визначальними факторами формування їх іміджу та основою конкурентоспроможності. Розроблення зваженої і обґрунтованої цінової політики є критично важливою умовою виживання приватних медичних закладів та їх сталого розвитку на висококонкурентному ринку.

Метою дослідження є обґрунтування доцільності впровадження в приватних ЗОЗ інноваційних моделей ціноутворення на медичні послуги, орієнтованих на цінність та пацієнта.